

roeisport en ecologie

bijeenkomst 29 april 2021

Theo van den Broek (cie infra, ex vz Daventria, Saar Rowing),

Jan Dirk Heijnis (cie roeiwateren, stichting waterrecreatie, Pontos div Waterschappen),

Henri van der Vegt (cie nieuwe verenigingen, Orca, metroplex science, sports & cities),

Marieke de Lange (lid, VADA, ex-lid Argo en sr ecooloog RWS)

Feike Tibben (commissaris Sportontwikkeling KNRB).

Aanleiding voor de bijeenkomst:

Bij een groei van de roeisport (meer verenigingen, groeiend aantal leden) krijgen we als sport steeds meer te maken met het Nationaal Natuur Netwerk en de Natura 2000-gebieden. Welke kennis is aanwezig en wat is een verstandige strategie.

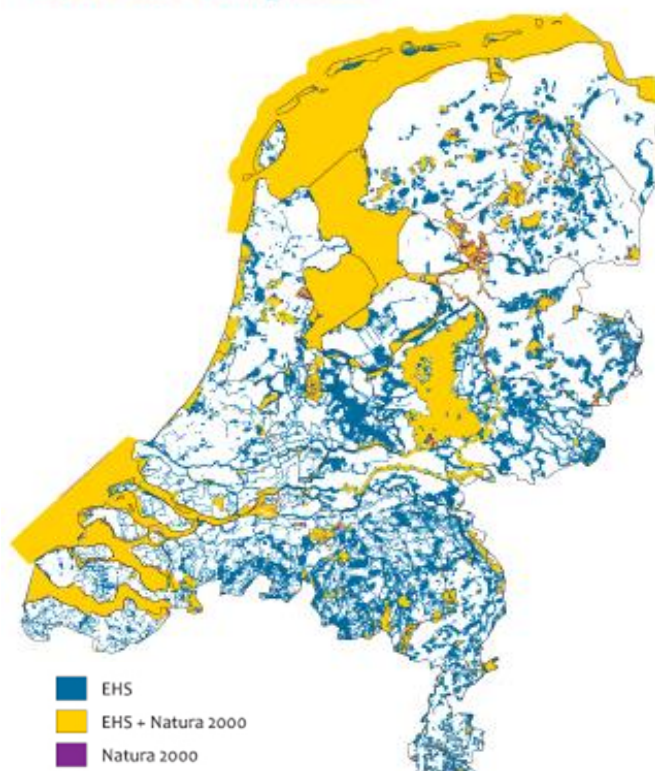
achtergrond

Het Nationaal Natuurnetwerk (NNN, voorheen EHS) een netwerk van aan elkaar verbonden natuurgebieden. Dit is vastgelegd in nationaal beleid.

Veel watergebieden zijn onderdeel van het NNN (ecologische verspreiding / verbinding gaat vaak langs of door water)

Natura 2000-gebieden zijn gebieden met bijzondere natuurwaarde en vastgelegd in europees beleid. In NL zijn 167 gebieden aangewezen als Natura 2000-gebied.

EHS en Natura 2000-gebieden

Impact roeien

Literatuur

- 'Verstoringsgevoeligheid van vogels, literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie', door Krijgsveld e.a. geschreven in 2009.
- 'Kwalitatieve analyse van knelpunten tussen Natura 2000- gebieden en waterrecreatie' R. J. H. G. Henkens. Onderdeel van de wettelijke onderzoekstaken natuur en milieu 2008, <https://edepot.wur.nl/353>
- 'Database of Bird Flight Initiation Distances to Assist in Estimating Effects from Human Disturbance and Delineating Buffer Areas', opgesteld door Kent B. Livezey e.a. in 2016.
- Studies van vlinderstichting

verstoring

Er zijn geen specifieke studies bekend naar impact van roeien op flora en -met name- fauna. Vaak wordt verwezen naar impact van andere watersporten o.a. surfen of zeilen, maar met name kanoen. Verschillen zullen duidelijk zijn: surfers en zeilers zijn groter (zeil) en sneller. Kanoërs gaan dieper een gebied in en varen op kleiner en ondieper water en leggen vaker aan op natuurlijke oevers. Roeiers hebben minder impact.

Hoewel we allemaal voorbeelden kennen van eenden of zwanen die maar nét onze riemen of boot ontwijken laat de laatste studie zien dat voor roeiboten c.a. de verstoringafstand (MAD) een stuk lager ligt dan voor voetgangers, auto's, fietsers of motorboten. Voor eendachtigen (anser) is deze 63 m, en voor zangvogels (passeri) ruim 10 m en voor fuutachtigen (podicipedi) 39m.

Het feit dat wij het hele jaar door op het water zijn is echter niet gunstig. Denk aan de broedperiode, maar zeker ook aan de winterperiode. Juist in die tijd kost het opvliegen veel energie en juist in die tijd is het relatief 'druk' met veelal grote groepen overwinterende watervogels. Ook een enkel vaartuig heeft dan impact.

Table 2. Nonnesting bird flight initiation distances (FIDs) worldwide, weighted-mean FIDs, and an example of minimum approach distances (MADs) by source of disturbance and taxonomic order. Original published data were gathered from 2009 to 2015.

Disturbance	Order	<i>n</i> (families)	<i>n</i> (species)	<i>n</i> (FIDs) ^a	<i>n</i> (mean FIDs) ^b	Weighted mean FID (m)	MAD (m) ^c
Pedestrian	Anseriformes	1	21	1,120	61	47.4	71.0
	Apodiformes	1	1	9	3	38.0	57.1
	Caprimulgiformes	2	2	3	2	7.7	11.6
	Charadriiformes	7	68	4,244	143	28.1	42.2
	Ciconiiformes	3	25	1,015	68	36.8	55.3
	Columbiformes	1	15	1,101	27	14.2	21.2
	Coraciiformes	5	10	307	17	16.8	25.2
	Cuculiformes	1	6	90	9	20.7	31.0
	Falconiformes	2	17	246	24	89.7	134.5
	Galliformes	3	9	958	16	28.6	42.9
	Gruiformes	2	11	377	20	28.5	42.8
	Passeriformes	47	230	17,037	547	10.8	16.2
	Pelicaniformes	3	11	693	29	35.7	53.6
	Piciformes	1	4	113	8	14.3	21.4
	Podicipediformes	1	2	39	5	30.9	46.4
	Psittaciformes	2	17	525	24	11.3	17.0
	Strigiformes	1	1	94	2	5.1	7.7
	Struthioniformes	1	1	6	1	58.7	88.1
	Trochiliformes	1	1	54	2	6.8	10.2
Pedestrian/dog ^d	Passeriformes	3	3	1,083	16	—	—
Dog	Charadriiformes	2	5	11	5	45.9	68.8
Bicycle	Anseriformes	1	8	64	8	74.4	111.6
	Ciconiiformes	1	1	5	1	58.3	87.5
	Gruiformes	1	3	6	3	68.5	102.8
	Pelicaniformes	3	5	25	5	54.4	81.6
	Podicipediformes	1	1	1	1	16.6	24.9
Motorized vehicle	Anseriformes	1	8	285	21	82.1	123.2
	Charadriiformes	5	13	289	16	22.3	33.5
	Ciconiiformes	2	9	94	19	62.1	93.1
	Falconiformes	2	6	164	6	79.7	119.5
	Gruiformes	1	5	86	10	58.2	87.3
	Pelicaniformes	2	5	74	12	46.8	70.2
	Podicipediformes	1	3	4	4	33.8	50.7
Nonmotorized watercraft	Anseriformes	1	3	14	4	42.0	62.9
	Charadriiformes	4	11	31	11	24.7	37.1
	Ciconiiformes	2	6	14	7	40.5	60.7
	Falconiformes	1	1	177	2	152.1	228.2
	Gruiformes	1	1	7	1	19.0	28.5
	Passeriformes	1	1	2	1	7.0	10.5
	Pelicaniformes	2	3	7	3	55.7	83.6
Motorized watercraft	Podicipediformes	1	1	2	1	26.0	39.0
	Anseriformes	1	3	17	3	98.4	147.6
	Charadriiformes	6	18	656	24	35.2	52.8
	Ciconiiformes	3	11	1,624	25	61.8	92.7
	Falconiformes	2	3	348	6	86.8	130.2
Total	Pelicaniformes	3	3	571	10	60.8	91.2
				33,692	1,233		

De studies laten helaas géén relatie zien tussen verstoringssafstand en de omvang en kwaliteit van de habitat. De hypothese is dat wanneer een soort een groot gebied van goede kwaliteit tot zijn beschikking heeft de impact van verstoring geringer is.

- ➔ het is misschien goed om -bijv een wetenschapswinkel- (literatuur)onderzoek te laten doen naar de concrete impact van roeisport op natuur. Wij roeien immers op groter water, komen niet aan de oever of in ondiep water en zijn meestal in grotere gebieden. Natuurgebieden van goede omvang en kwaliteit zouden meer ruimte moeten kunnen bieden voor de watersport.

Handvatten voor initiatieven / verenigingen

Wanneer er sprake is van een initiatief dichtbij of naast een natuurgebied dan adviseren we de volgende handvatten:

- Respecteer N2000-gebieden. Deze hebben een zwaar beschermde status. Dat aanvechten of proberen een muizegaatje te vinden: heilloze weg. In de NNN-gebieden is meer mogelijk. Richt daar je aandacht op.
- Leg het belang van gezonde en veilige sport op tafel náást die van natuur, landbouw en waterveiligheid. Dit zijn allemaal *neven*geschikte belangen.
- Erken ook de belangen van anderen en verdiep je daarin. Erken bijvoorbeeld dat niet alles altijd overal kan.
- Lever actieve bijdrage: expertise, netwerk, werkgroepen. Zorg voor continuïteit in de vertegenwoordiging in het proces gedurende de gehele looptijd en Zorg voor het ingebed zijn van de vertegenwoordigers in de lokale situatie, politiek en belangen. De deelnemers in het overleg moeten zelf in het gebied wonen en liefst meer bekend zijn met de situatie dan de plannenmakers.
- Heb je informatievoorziening (feiten, processen, belangen) op orde
- Maak onderscheid tussen recreatie en sport. Recreanten zijn ongeorganiseerd. Zij moeten geleid worden. Met hen kun je géén afspraken maken. De sportwereld is georganiseerd, aanspreekbaar en bereid / in staat tot maken van afspraken
- Zorg vroegtijdig (!) voor positieve beeldvorming: kom in het nieuws als actieve vereniging die zich inzet voor mens, maatschappij en omgeving. Een periodieke oeverschoonmaak, jaarlijkse inzet op koningsdag of de sinterklaasintocht bijvoorbeeld levert op lange termijn veel sympathie.
- Zoek gerichte samenwerking met partijen.
- Draag bij aan actieve beeldvorming wat de roeisport inhoudt. Het beeld is nog al te vaak een groep briesende roeiers en daarbij een driftig gesticulerende en roeptoterende coach. De werkelijkheid is -meestal- anders. Neem partijen mee in de boot. Laat ze het varen ervaren
- Zorg dat je iets te ruilen hebt: kan het clubgebouw met opening naar andere zijde, kan de vaarroute anders, kun je rekening houden met broedseizoen, etc)
- Informeer leden over het belang van een schone en mooie omgeving; ze zullen het waarderen.

Extra kansen

- De komende jaren wordt met name rond grote steden veel nieuwe (recreatie)natuur en/of waterbergingsgebieden aangelegd. Wellicht komen daar ook nieuwe kansen voor de watersport naar voren
- Probeer je roeiwater te bestemmen als 'sportwater'. Dan wordt het gebruik ook benoemd. Bij landbestemmingen is de bestemming sport heel gebruikelijk. Bij waterbestemmingen is dat nog geen usance. Dat maakt ons gebruik kwetsbaar. In een bestemmingsplan is vaak een dubbelfunctie mogelijk.

Cases:

- versterking Grebbedijk Plassewaarden , roeiwater Argo/Vada
Vada en Argo hebben geprobeerd om parallel met de dijkversterking Grebbedijk veilig roeiwater aan te leggen in de Uiterwaarden. Probleem was echter dat insteek van de dijkversterking het verbeteren van de waterveiligheid was en géén integrale opgave. Vada en Argo hebben het belang van veiligheid onvoldoende voor het voetlicht gekregen. Er ontstond het beeld van een roeibaan (á la bosbaan). Uiteindelijk bleek ook het porceleinhoen roet in het eten te gooien: roeiwater zou het leefgebied van deze soort te sterk verkleinen (probleem was dus niet verstoring, maar de beschikbare ruimte).
<https://www.gelderlander.nl/wageningen/veiligheid-wageningse-roeiers-in-geding-door-porseleinhoen~a1d0d2d4/>
- Ruimte voor de rivier, Daventria
In het project Ruimte voor de Rivier (RvR) heeft Daventria een nieuwe accommodatie en ligplek gekregen. Eén van de doelen van RvR was een integrale afweging. Dat bleek een goede opening, hierdoor konden sport, natuur, veiligheid etc in onderling verband worden afgewogen.
<https://www.waterrecreatieadvies.nl/nl/projecten/ruimte-voor-de-rivier-deventer.html>